

کوه مرز

نقش

محققان خارجی

در هویت سازی اقوام

ولادیمیر مینورسکی

ترجمه و توضیح

رضا خیری مطلق



نشر
فرهنگ

پژوهش

و ترجمه

و تصحیح

و چاپ

و توزیع

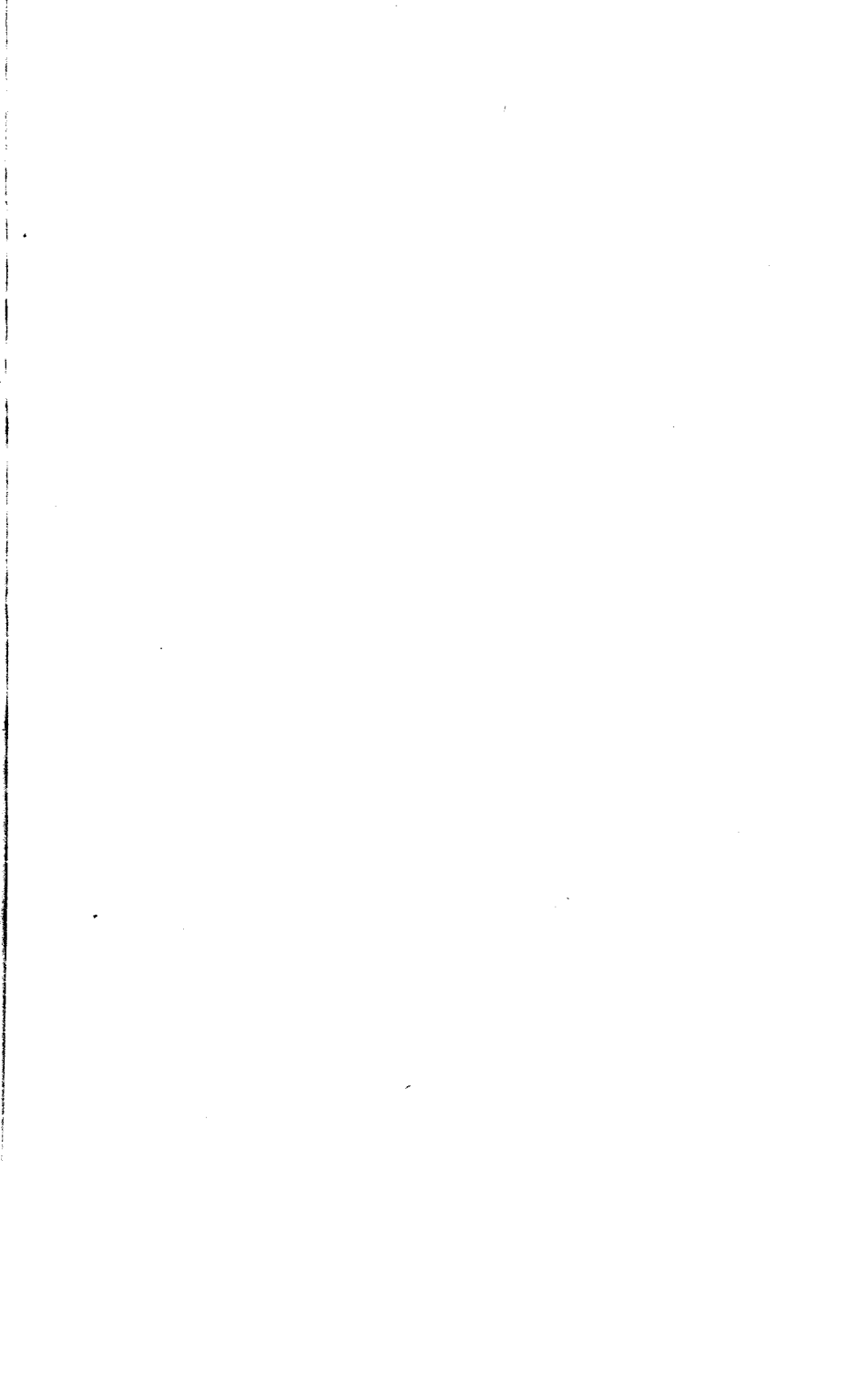
و پخش

و فروش

و عرضه

و





کرد

نقش محققان خارجی در هویت سازی اقوام

ولادیمیر فنودوروویچ مینورسکی

ترجمه و توضیح: رضا خیری مطلق

ترجمه از روسی به عربی: پروفیسور مارف خزنه دار
ترجمه از عربی به کردی: حمه سعید حمه کریم جاف / ۱۹۸۹
ترجمه کردی به فارسی: رضا خیری مطلق

کرد

نقش محققان خارجی در هویت‌سازی اقوام

ولادیمیر فنودوروویچ مینورسکی

رضا خیری مطلق

چاپ اول: زمستان ۱۴۰۰

۵۲۰۰۰ تومان



انتشارات امیدصبا

تهران، میدان هفت‌تیر، خیابان کریم‌خان زند، شماره ۲۷

کدپستی: ۱۵۸۵۹۱۸۵۱۱

تلفن: ۸۸۸۳۳۷۱۱

همه حقوق چاپ و نشر این اثر انحصاراً برای ناشر محفوظ است

سرشناسه : مینورسکی، ولادیمیر فنودوروویچ، ۱۸۷۷ - ۱۹۶۶ م.

Minorskii, Vladimir Fedorovich

عنوان و نام پدیدآور : کرد: نقش محققین خارجی در هویت‌سازی اقوام / نوشته ولادیمیر مینورسکی؛ ترجمه، توضیح و حواشی رضا خیری مطلق؛ ترجمه از روسی به عربی مارف خزنده‌دار؛ ترجمه از عربی به کردی محمد سعید محمد کریم جاف. ترجمه از کردی به فارسی رضا خیری مطلق

مشخصات نشر : تهران: امیدصبا، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری : ۱۹۵ ص.

فروست : مطالعات تاریخی؛ ۲.

شابک : 978-622-98336-4-3

وضعیت فهرست‌نویسی : فیا

پادداشت : کتاب حاضر قبلاً با ترجمه حبیب‌الله تابانی توسط نشر گستره در ۱۳۷۹ منتشر شده است

موضوع : کردان

موضوع : Kurds

شناسه افزوده : خیری مطلق، رضا، ۱۳۳۲ -، مترجم

شناسه افزوده : خزنده‌دار، معروف، مترجم

شناسه افزوده : محمد کریم، محمد سعید جاف، ۱۹۵۱ - م. مترجم

رده بندی کنگره : DS ۵۹

رده بندی دیویی : ۹۵۶/۰۰۴۹۱۵۹

شماره کتابشناسی ملی : ۵۴۲۸۱۷۰

مطالعات تاریخی ۲

۹	مقدمه مترجم فارسی
۱۷	زندگی نامه مترجم کردی
۲۱	درباره مینورسکی
۲۷	مقدمه مارف خزنده دار برای ترجمه کردی کتاب
۳۱	مقدمه مارف خزنده دار برای چاپ عربی کتاب
۳۹	بخش یکم: زیستگاه کرد و موقعیت جغرافیایی آن
۴۳	در روسیه
۴۳	در ایران
۴۴	در ترکیه
۴۷	بخش دوم: تاریخ کرد
۶۳	بخش سوم: زندگی روزمره، طبقات اجتماعی، هویت و شخصیت کرد
۶۹	بخش چهارم: زبان، ادب و نوشتار
۸۵	بخش پنجم: دین
۱۰۱	بخش ششم: اخلاق و خصلت کرد
۱۱۷	بخش هفتم: جایگاه زن، رابطه کردها با اقوام دیگر و مسئله کرد
۱۲۷	بخش هشتم: کرد روسیه
۱۳۱	بخش نهم: ضمائم مترجم فارسی

درباره بیوگرافی محققین و پژوهشگران مطرح شده در مقدمه مترجم ۱۳۱

۱- اسکارمان آلمانی ۱۳۱

۲- سرپرسی سایکس انگلیسی ۱۳۲

۳- دوگوبینو-فرانسوی ۱۳۳

۴- لرد جرج کرزن ۱۳۴

۵- سیرهنری راولینسون ۱۳۶

۶- جورج لنچافسکی ۱۴۹

۷- آن کاترین سوینفورد لمبتون ۱۵۰

۸- اوژن اوین ۱۵۲

۹- ویلهلم واسموس ۱۵۵

۱۰- میجر ادوارد ویلیام چارلز نوئل ۱۵۹

تاراج بزرگ آثار باستانی ایران ۱۶۱

فرانسه و امتیاز انحصاری آثار باستانی ۱۶۲

لغو انحصار فرانسه ۱۶۳

نمایه ۱۷۵

نمایه نام‌ها ۱۷۵

نمایه مکان‌ها ۱۷۹

نمایه نام‌های عمومی ۱۸۵

مقدمه مترجم فارسی

سال‌ها دل طلب جام‌جم از ما می‌کرد
وان که خود داشت ز بیگانه تننا می‌کرد
گوهری کز صدف کون و مکان بیرون است
طلب از گمشدگان لب دریا می‌کرد
خدا را شاکرم که^۱ فرصتی فراهم نمود تا به همت مؤسسه وزین امید صبا و همکاران دلسوز و تشویق و لطفشان ترجمه کتاب کرد مینورسکی به زیور چاپ آراسته شود و در دسترس علاقه‌مندان به تاریخ به‌ویژه تاریخ خاورمیانه و کردستان قرار گیرد.

کتاب کرد مینورسکی (علی‌رغم کاستی‌ها و برداشت‌های شخصی نویسنده از اسلام و فرق مختلف آن و ناآشنایی با آداب و رسوم مردم منطقه) از نظر سیاسی و تاریخی آن زمان بسیار ارزشمند است. با توجه به اینکه پرفسور مارف خزنده‌دار برای ترجمه کردی و عربی کتاب مقدمه جامعی نوشته است، احساس کردم افزودن مطالب بیشتر درباره اهمیت این کتاب امری زاید و موجب خستگی خواننده گرامی خواهد شد. لذا ضمن احترام به تلاش نویسنده و مترجمان عربی و کردی از فرصت استفاده کرده درباره اهداف نویسندگان و محققان غربی و خارجی که به تحقیق درباره منطقه خاورمیانه

۱. اینجانب کتاب کرد مینورسکی را در سال ۱۳۶۴ ترجمه کردم و متأسفانه در تیراژ محدود ۴۰ عددی برای بخش‌های مطالعاتی منتشر شد.

و به ویژه اقوام و اقلیت‌های ملی و قومی پرداخته‌اند چند نکته را خلاصه‌وار مطرح کنم و اشاره‌ای هم خواهم داشت به نکاتی که نشان‌دهنده ناآشنایی کامل مینورسکی با مذاهب و فرقه‌های اسلامی موجود در کردستان است.

اهداف محققین غربی در پژوهش‌های منطقه‌ای

یکی از مهمترین وظایف و اهداف دیپلمات‌ها، وابسته‌های نظامی، مسیونرهای مذهبی، باستان‌شناسان، جهان‌گردان... کشورهای استعماری در حوزه مأموریتشان از جمله در منطقه خاورمیانه هم‌زمان با انجام امور محوله ظاهری، جمع‌آوری اطلاعات برای کشور متبوع خود به صورت آشکار و نهان بوده است. این مهم از طریق سفر به مناطق مختلف و تماس و ارتباط با اشخاص مطلع و آشنایی با فرهنگ و آداب و رسوم و دین و اعتقادات و همچنین آشنایی با ریشه‌های اختلافات قومی و مذهبی و تعصبات خاص آنها انجام می‌شد تا از یک سو به سیاستگذاران کلان کشورشان در برنامه‌ریزی‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی و حتی نظامی... و سلطه بر کشورها کمک کنند؛ و از سوی دیگر با شناسایی و جلب اعتماد افراد ذی‌نفوذ منطقه از آنها به عنوان اهرم فشار بر حکومت‌های منطقه بهره‌برداری کنند. و در عین حال در راستای توسعه نفوذ خود رقابت تنگاتنگی با کشورهای رقیب داشتند.

با نگاهی گذرا به تاریخ ایران در دوران معاصر می‌توان با نام‌های آشنای زیادی روبه‌رو شد که هریک در کسوتی به اقصی نقاط ایران سفر کرده و به جمع‌آوری اطلاعات در راستای سیاست‌های استعماری کشورشان فعالیت کرده‌اند و با انتشار کتاب و خاطرات خود به عنوان شرق‌شناس یا ایران‌شناس خود را مطرح کرده‌اند. از جمله:

اسکارمان آلمانی شرق‌شناس، نویسنده کتاب تحفه مظفریه^۱؛

۱. امین محمدی، پژوهشگر پژوهشکده اسناد سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

مأموریت او، تحقیق میدانی در جهت سیاست خارجی آلمان بود.^۱
 سرپرسی مولس وُرت سایکس، نویسنده کتاب تاریخ ایران^۲ و سفرنامه
 ژنرال سرپرسی سایکس یا دوهزارمیل در ایران^۳؛
 مأموریت او، به عنوان دیپلمات انگلیسی تأسیس و گسترش
 کنسولگری و سرکوب نمودن مبارزان نهضت جنوب و اعمال
 سیاست‌های انگلیس در منطقه بود.^۴
 آرتور دوگو بینو، نویسنده کتاب‌های سه سال در آسیا و ادیان و
 فلسفه‌های آسیایی؛
 مأموریت او، سفیر فرانسه در ایران بود و فعالیت‌های دیپلماتیک^۵
 می‌کرد.
 لرد جرج ناتانیل کرزن، نویسنده کتاب ایران و قضیه ایران، ایران شناس
 و یکی از سیاستمداران و از رجال معروف بیست و پنج سال نخست
 قرن بیستم در بریتانیا^۶ بود؛
 مأموریت او، اجرای سیاست‌های انگلیس در هند و ایران و مقابله
 با نفوذ روسیه در منطقه و مجری قرارداد ۱۹۱۹ بود.
 سِر هنری راولینسون انگلیسی، محقق و پژوهشگر، زبان و خط شناس
 و نویسنده کتاب‌های سفرنامه راولینسون «گذر از زهاب به خوزستان»
 «یادداشت‌های سفر تبریز از کردستان ایران تا ویرانه‌های تخت سلیمان»

۱. برای اطلاعات بیشتر به شماره ۱ بخش نهم این کتاب مراجعه شود.
۲. سایکس، سِر پرسی، تاریخ ایران (۲ جلد)، ترجمه، سید محمد تقی فخرداعی گیلانی. سفرنامه ژنرال سرپرسی سایکس یا دوهزارمیل در ایران. ترجمه حسین سعادت انتشارات کتابخانه ابن سینا تهران ۱۳۳۶
۳. لوائح و سوانح (اسنادی از جنبش روحانیت جنوب ایران در جنگ جهانی اول)، سید عبدالله مجتهد بلادی بوشهری، بوشهر: مرکز بوشهرشناسی (۱۳۷۱)، ص ۱۶۶.
۴. برای آشنایی بیشتر به شماره ۲ بخش نهم مراجعه شود.
۵. برای آشنایی بیشتر به شماره ۳ بخش نهم مراجعه شود.
۶. برای آشنایی بیشتر به شماره ۴ بخش نهم مراجعه شود.

و از آنجا تا زنجان و طارم به گیلان در اکتبر و نوامبر ۱۸۳۸» و «خاطراتی از سایت آتروپاتن اکباتان»، و «خاطراتی از سنگ نبشته، خط میخی فارسی بیستون»؛

مأموریت او، آموزش نیروهای نظامی در ایران و مراقبت و نظارت بر تحرکات نیروهای نظامی ایران و جلوگیری از حمله به هرات از سوی ایران و نظارت و جلوگیری از نفوذ روس‌ها در منطقه^۱ بود. جرج لنچافسکی، نویسنده کتاب‌های «تاریخ خاورمیانه و غرب» و «شوروی در ایران سی سال^۲ رقابت»؛

مأموریت او، در سال‌های ۱۹۳۹ به عنوان وابسته مطبوعاتی سفارت لهستان در ایران زندگی می‌کرده و به مناسبت موقعیت و مأموریت خاصی که در حساس‌ترین دوران زمان جنگ داشته، از نزدیک شاهد حوادث جنگ دوم در ایران بوده است. او خدمات سیاسی خود را در وزارت خارجه لهستان شروع کرد و بعد از جنگ دوم با سمت استادی تاریخ در دانشگاه‌های امریکا به تدریس اشتغال ورزید^۳. آن کاترین سوینفورد لمبتون، پارسی‌دان انگلیسی و کارشناس تاریخ ایران در دوره‌های سلجوقیان، مغول‌ها، صفویان و قاجاریان و پژوهشگر برجسته، مسائل ایران^۴ است؛

مأموریت او، وابسته‌ی، مطبوعاتی سفارت بریتانیا در تهران و نیز از مأموران برجسته سازمان‌های اطلاعاتی بریتانیا در دهه‌های ۱۹۴۰ و ۱۹۵۰ میلادی در ایران بود که در کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ نقش داشت^۵.

۱. برای آشنایی بیشتر به شماره ۵ بخش نهم مراجعه شود.

۲. لنچافسکی، ژرژ (جورج)، غرب و شوروی در ایران - سی سال رقابت، ترجمه یآوری، حوریا انتشارات ابن سینا ۱۳۵۱ ص ۴-۶،

۳. برای آشنایی بیشتر به شماره ۶ بخش نهم مراجعه شود

۴. آن لمبتون، ایران‌شناس بریتانیایی، از سفارت تا پژوهش

۵. برای آشنایی بیشتر به شماره ۷ بخش نهم مراجعه شود.

اوژن اوین، نویسنده و محقق و پژوهشگر، نویسنده کتاب «ایران امروز ۱۹۰۷-۱۹۰۶»؛^۱

مأموریت او، سفیر و وزیر مختار فرانسه در تهران- در هشتم ماه نوامبر ۱۹۰۵ به تهران منتقل می شود^۲ و تا سال ۱۹۰۷ در پایتخت ایران می ماند که کتاب «ایران امروز» یادگار مأموریت اوست. وی در سال های پرتلاطم انقلاب مشروطیت در تهران بوده است و گزارش هایی که در این زمینه به وزارت امور خارجه فرانسه فرستاده است یکی از منابع مورد توجه محققانی است که در مورد این حادثه مهم تاریخ ایران تحقیق می کنند.^۳

به غیر از شخصیت های سیاسی و دیپلمات ها و سفرای کشورهای مختلف می توان به نمونه های زیادی از حضور مستقیم عوامل نظامی و جاسوسانی از قبیل؛ واسموس آلمانی^۴ در بین عشایر بختیاری و میجرنوتل انگلیسی^۵ در کردستان و مناطق شمال ایران، لورنس در عربستان و میجرسون در مناطق کردنشین در سال های جنگ جهانی اول که به تحریک و تشویق عشایر و ایالات و اقوام منطقه در اجرای سیاست های کشورهای کشورشان و رقابت با رقبای خودشان مشغول بودند اشاره کرد، این افراد در عین حال یادداشت هایی را از خود به یادگار گذاشته اند که هنوز نیز در هویت سازی اقوام و ایجاد تفرقه مورد بهره برداری قرار می گیرد. مینورسکی و آثارش نیز از روش و شیوه دیپلمات های ذکر شده در بالا خارج نبوده است. ایشان نیز از یک سو به عنوان کنسول روس در تبریز به

۱. ایران امروز ۱۹۰۷-۱۹۰۶، نوشته اوژن اوین، ترجمه و حواشی از علی اصغر سعیدی، چاپ نقش جهان ۱۳۶۲.

۲. نوامبر سال ۱۹۰۵، ظاهراً تاریخ صدور حکم وزیر مختاری او در ایران است. بطوریکه قبلاً اشاره گردید چند ماه بعد از این تاریخ، یعنی در ماه ژوئیه ۱۹۰۶ وارد تهران شده است.

۳. برای اطلاعات بیشتر به شماره ۸ بخش نهم مراجعه شود.

۴. برای اطلاعات بیشتر به شماره ۹ بخش نهم مراجعه شود.

۵. برای اطلاعات بیشتر به شماره ۱۰ بخش نهم مراجعه شود.

وظایف دیپلماتیک خود عمل می‌کرد و در عین حال با سفر به اقصی نقاط کشور اطلاعات وسیعی در رابطه با اقوام و آئین و آداب و رسوم آن‌ها جمع‌آوری و با شخصیت‌ها و رؤسای عشایر ارتباط برقرار می‌کرد تا در جهت منافع کشور متبوعش از آن‌ها بهره‌برداری نماید.^۱

او علاوه بر جمع‌آوری اطلاعات اسناد، دستنوشته‌ها و نسخه‌های خطی تاریخی زیادی را از کردستان ایران و مناطق مختلف جمع‌آوری و به مرکز اسناد و آرشیو شوروی انتقال داده است^۲، کار او با کارهای دیگر محققان آمریکایی، و انگلیسی و فرانسوی که به غیر از اسناد و مدارک، در قالب قرار داد‌های به اصطلاح اصلاح و ترمیم آثار باستانی هزاران قطعه از اشیاء تاریخی را از تخت جمشید و مناطق دیگر به یغما بردند^۳، فرق چندانی ندارد^۴.

نقد و نظر بر محتوای کتاب

الف: عدم آشنایی کافی مینورسکی از اسلام و مذاهب و فرقه‌های مختلف آن موجب شده است که در جای جای کتاب به ویژه در بخش توضیح پیرامون یزیدی‌ها و علی‌اللهی‌ها و تفاوت فقه مذاهب پنج‌گانه اسلام توضیح صحیحی ندهد. و همین امر خواننده خارجی و غیر مسلمان را دچار اشتباه نماید، اینجانب سعی کرده‌ام این موضوع را در پاورقی توضیح بدهم.

ب: آشنایی نداشتن عمیق از آیین، آداب، اعتقادات، مذهب و جدا نکردن دستورات دینی از آیین و باورهای مردم منطقه و تعمیم آن به کل اسلام و نیز نتیجه‌اش القای عقب‌ماندگی به همه مردم و خرافه‌پرستی و قضاوت سطحی

۱. در همین کتاب اشاره مختصری به زندگی و فعالیت او اشاره شده است.

۲. مراجعه شود به صفحات ۲۸ مقدمه مارف خزنده‌دار برای ترجمه کردی کتاب و صفحات ۷۵-۷۶-۸۰ همین کتاب.

۳. تاراج بزرگ، آمریکا و غارت میراث فرهنگی ایران ۱۳۲۰-۱۳۰۴ خورشیدی، دکتر قلی مجد، ترجمه‌ی مصطفی امیری/ گ- مرادی

۴. برای اطلاعات بیشتر به شماره ۱۱ بخش نهم مراجعه شود

درباره اسلام و کردها شده است این موضوع در چهارچوب مردم‌شناسی مطرح شده و متأسفانه روشنفکران و نویسندگان کرد نیز به جای نقد و اصلاح این دیدگاه در اشاعه آن ناآگاهانه نقش داشته‌اند، از نظر روشنفکران کرد این محققین، دلسوز و علاقه‌مند به سرنوشت و آرزوهای مردم منطقه تلقی شده و به اهداف اصلی آن‌ها که اعمال سیاست‌های کشور متبوع خود برای استثمار و استعمار مردم منطقه بوده است توجهی نکرده‌اند. و در دو قرن گذشته پژوهش‌های آن‌ها را مبنای تحقیقات خود قرار داده‌اند.

ج: بیشتر دیپلمات‌ها با بهره‌گیری از همین اطلاعات و انتشار کتاب‌های مختلف، خود را به عنوان شرق‌شناس و محقق و پژوهشگر مطرح کرده و به عنوان اساتید در دانشگاه‌ها و مجامع علمی به تدریس پرداخته و در ایجاد هویت کاذب و دور از واقعیت نقش اساسی داشته‌اند.

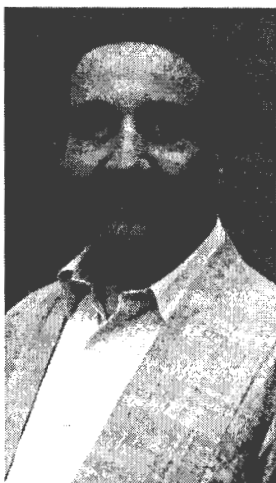
برای من که بیش از ۲۸ سال از عمرم را در میان مردم خون‌گرم و دوست‌داشتنی کرد گذرانده‌ام و با ۳۰ سال مطالعه مستمر با فرهنگ و آداب و رسوم مردم کرد آشنا هستم، بخشی از مطالب کتاب مینورسکی درباره «سرزمین، دین و مذهب، جایگاه زن و خو و خصلت و آیین و آداب و رسوم کردها» پذیرفتنی نیست! متأسفانه محققین و پژوهشگران و اندیشمندان این اقوام نیز برای تثبیت هویت خود به آن مطالب استناد می‌کنند. در اینجا لازم می‌دانم از پروفیسور مارف خزنه‌دار به پاس نگرش محققانه و نقد نگرش‌های مینورسکی سپاسگزاری کنم اما آن را کافی و وافی نمی‌دانم. امروزه وظیفه هر محقق است که به دور از تعصب به بررسی و تحقیق پرداخته و چهره واقعی اقوام خود را به جهانیان بشناساند. ابراهیم یونسی در مقدمه کتاب کردها و کردستان^۱ می‌نویسد «نکات مبهم در تاریخ کردستان فراوان است. علت عمده این امر باز بیگانگان‌اند، البته خود مردم کرد هم در این زمینه صرف نظر از نادانی، پری گناه نیستند. کرد (از فرد خاصی نام نمی‌برم حتی احزاب کرد) حتی هم اکنون نیز ارزشی برای ضبط وقایع

۱. کینان، درک، کردها و کردستان ترجمه ابراهیم یونسی، موسسه انتشارات نگاه، تهران، ۱۳۷۶

و تبلیغ و نشر آرمان‌ها و افکار خود قائل نیست. آنچه او می‌شناسد تفنگ است و بس. حالا هم اگر تورمانی، پژوهشی، درباره این ملت فراهم آورده باشی حزب کرد حاضر نیست آن رمان یا پژوهش را چاپ و نشر کند (به چه درد می‌خورد؟) چیزی اگر چاپ کند درباره انورخوجه پیشوای زحمتکشان جهان یا مائوتسه تونگ یا فلان یا بهمان است، و در نشر آن حتی آماده است حیات و آزادی ده‌ها نفر را به خطر بیندازد. وقتی اینطور است تاریخ کرد را باید بیگانگان بنویسند و می‌نویسند، و این بیگانه یا آدموندز است، یا فلان کارگزار دیگر بریتانیا، یا فلان کارمند سفارت آمریکا و به هر حال بیگانه است، هدف او اینست که درستی سیاست دولت متبوع خود را در قبال حرکاتی خاص توجیه کند. «یونسی در ادامه بحثش می‌گوید... هرچند باز متأسفانه فرق نمی‌کند دوغ و دوشاب یکی است، چون کسی کتاب نمی‌خواند، به آن مرحله از رشد نرسیده است که انتقاد را در مقام یک ابزار سازنده و پیش‌برنده با متانت بپذیرد...» لذا امیدوارم مطالبی را که در این مقدمه یا پاورقی‌ها آمده است از سر علاقه و اصلاح به عنوان ابزار سازنده تلقی نمایند و حتی کاستی‌های ترجمه را بر من نبخشند و انتقادی اگر دارند با جان و دل برای اصلاح خود می‌پذیرم. کتاب پیش روی شما با حفظ امانت ترجمه شده است و به غیر از پاورقی‌هایی که نیاز به توضیح داشت، مطلب دیگری به آن افزوده نشده است. برای آشنایی با شخصیت‌ها و محققین بخش مستقلی (بخش نهم) اضافه شده است. همچنین برای دسترسی آسان به مطالب، نمایه‌ای به آخر کتاب افزوده شده است و تا جایی هم که مقدور و مناسب بود عکس‌هایی درباره شخصیت‌هایی که به نحوی اسامی آن‌ها در کتاب آمده است، به کتاب افزوده شده است.

امید است این احساس وظیفه و نقد و بررسی آثار محققان غربی به روشن شدن حقایق توسط اندیشمندان اقوام کمک کند تا آنچه را خود داریم از بیگانه تمنا نکنیم. در پایان بر خود لازم می‌دانم از زحمات بی‌دریغ آقای کافی علوی، محمد کریمی، روح‌الله و عبدالله خیری مطلق که در مراحل مختلف این‌جانب را یاری کردند سپاسگزاری می‌کنم. رضا خیری مطلق

زندگی نامه مترجم کردی



حمه سه عید حمه کریم جاف مترجم کرد کتاب کرد مینورسکی؛ نویسنده، مترجم، روزنامه نگار، ورزشکار، مبارز و زندانی در رژیم بعث و فعال اجتماعی است که در ۱۴/۷/۱۹۵۱ در روستای (نه و ی) منطقه شاره زور سلیمانیه در یک خانواده روشنفکر مذهبی دیده به جهان گشود. پدرش مدرس علوم دینی بود و خانه آنها محلی برای تجمع شعرا و نویسندگان و طلاب علوم دینی محسوب می شد.

سال ۱۹۵۴ به همراه خانواده به شهر «سیدصادق» مهاجرت کرده و در سال ۱۹۵۷ در همان شهر تحصیلات ابتدایی را خواند و برای ادامه تحصیل به سلیمانیه رفته و دوره متوسطه را در دبیرستان جمهور (متوسطه الجمهور) به پایان رساند و برای تحصیلات تکمیلی در «خانه مترجمان» پذیرفته شد و سال ۱۹۷۱ فارغ التحصیل شد.

در تاریخ ۱/۹/۱۹۷۳ به عنوان معلم مدرسه ابتدایی استخدام و برای تدریس ورزش و علوم اجتماعی به سید صادق اعزام شد. در سال ۱۹۷۶ به عضویت سازمان کومله رنجداران اتحادیه میهنی در آمد. ۱۹۷۸ برای دوره روزنامه نگاری به مجارستان رفت و دیپلم روزنامه نگاری گرفت. در سال ۱۹۷۹ به بخش آژانس خبری عراق منتقل و به عنوان خبرنگار سلیمانیه استخدام شد.

در تاریخ ۱۹۸۱/۱۱/۲۲ به خاطر ارتباط با اتحادیه میهنی توسط استخبارات و امنیت عراق دستگیر و پس از تحمل شکنجه در زندان‌های اربیل، سلیمانیه و به ویژه کرکوک در تاریخ ۱۹۸۲/۷/۲۲ با سفارش مرحوم (شیخ عبدالقادر چویسه) مورد عفو عمومی قرار گرفت. پس از آزادی از زندان او را از وزارت آموزش و پرورش به وزارت کشاورزی منتقل و به مدت ده سال به جنوب عراق تبعید کردند. سال ۱۹۸۶ بنا به دعوت مرکز بین‌المللی جهانی روزنامه‌نگاران به چکسلواکی رفت و در همان مرکز مدرک روزنامه‌نگاری دریافت نمود. حمله سه عید در سال ۱۹۸۹ در دانشگاه بغداد در بخش زبان انگلیسی مشغول تحصیل شد و مدرک زبان انگلیسی دریافت کرد. در سال ۱۹۹۲ مجدداً به وزارت فرهنگ و هنر منتقل و در بخش مطالعات و انتشارات کردی به عنوان سردبیر «مجله رنگین» مشغول به کار گردید. در سال ۱۹۸۵ به دلیل داشتن موضع ضد رژیم صدام از کار اخراج و تا سال ۲۰۰۷ که به سردبیری «مجله کشاورزان کردستان» انتخاب شد، شغل آزاد داشت و برای گذران زندگی مشغول کسب و کار بود. او تا سال ۲۰۰۹ که مجله به دلیل نداشتن بودجه تعطیل شد در این سمت بود.

حمله سه عید حمله کریم جاف به عنوان یک اندیشمند همیشه در صف مردم بوده و همواره در تلاش برای ارتقاء سطح فرهنگ و ادب جامعه است و اعتقاد دارد که قلم راه‌رهایی هرملتی است.

آثار و نوشته و ترجمه‌های حمله سعید حمله کریم جات:

۱- گرامیداشت ۸۱ سالگی روزنامه‌نویسی کردی؛ ۱۹۷۹؛ سلیمانیه.

۲- زندگی کرد: کتاب حاضر از عربی به کردی ترجمه شده است؛ ۱۹۸۰؛ سایمانیه.

۳- وطن زیبا: قصه‌های کودکان که از عربی به کردی ترجمه شده است؛ بغداد؛ ۱۹۸۱.

۴- یادداشت‌های روزنامه‌نویسی ام؛ ماکسیم گورکی: از عربی به کردی ترجمه شده است - ۱۹۸۳ - سلیمانیه.

۵- دیدار شعر کلاسیک کردی

متن تشکر مترجم کردی

مامۆستای به‌ڕێزم مامۆستا ره‌زا خه‌یری، زۆر سوپاس بۆ جه‌نابتان، من
 ئه‌مڕۆ زۆر شادمان و خوێش گۆزه‌رانم که به‌ مامۆستایه‌کی گه‌وره‌ی وه‌کوو
 جه‌نابتان ئاشنا بووم، زۆر ئاسوده‌بووم که مڕۆفئکی گه‌وره‌ی کورد په‌روه‌رو
 خه‌م خۆری کوردم ناسی، له‌ کاره‌ جوانه‌ نایابه‌ کانتا دیاره‌ که چه‌نه‌ دڵسۆزه
 و خه‌مخۆری مئز و ئه‌ده‌ب و روشنبیری کورد و کوردستانی، ناسینی
 جه‌نابتان بۆ من جنگای شانازی و خوێشحالیمه‌، خوای گه‌وره‌ ده‌ست
 به‌ ته‌مه‌ نتانه‌ وه‌ بگری و به‌رده‌وام بن بۆ زیاتر خزمه‌تکردنی ئه‌ده‌ب و مئز و
 روشنبیری کورد و کوردستان، هه‌میشه‌ سه‌رکه‌وتوو سه‌رفراز بن.

براتان بۆ هه‌میشه‌

حه‌مه‌ سعیدحه‌ کریم جاف

سلێمانی ۲۹/۶/۲۰۲۱

استاد بزرگوارم، جناب آقای رضا خیری؛

از جنابعالی بسیار سپاسگزارم، امروز شاد و خوشحالم که با استاد
 بزرگی چون شما آشنا شده‌ام، و از آشنایی با شما که دلسوز مردم کرد
 هستید احساس آرامش می‌کنم. دلسوزی و علاقمندی شما به تاریخ
 و ادب و فرهنگ کرد، باعث نایابی کتاب شما در این خطه است.
 آشنایی با جنابعالی مایه افتخار و خوشحالی اینجانب است. خداوند
 عمر طولانی به شما بدهد تا به خدمات ادبی و روشنگری در عرصه‌ی
 مردم کرد و کردستان ادامه بدهید، آرزوی موفقیت و سرفرازی شما را
 دارم.

برادران برای همیشه

حه‌مه‌ سعیدحه‌ کریم جاف

سلێمانی ۲۰/۶/۲۰۲۱

درباره مینورسکی



ولادیمیر فیودورویچ مینورسکی،
متولد ۶ فوریه ۱۸۷۷ درگذشت ۲۵
مارس ۱۹۶۶.

او شرق‌شناس روس و استاد
دانشگاه لندن بود و به‌خاطر آثارش
در زمینه تاریخ، ادبیات، جغرافیا،
فرهنگ فارسی، کردی و لری مشهور
است. پروفیسور ولادیمیر مینورسکی
از سال ۱۸۹۶ تا سال ۱۹۰۰ در
دانشگاه مسکوبه تحصیل در رشته
حقوق پرداخت سپس مشغول

آموختن زبان‌های شرق در مؤسسه لازارف شد او در سال ۱۹۰۳ به خدمت
وزارت امور خارجه روسیه درآمد و از سال ۱۹۰۴ تا ۱۹۰۸ در ایران و در شهر تبریز
خدمت کرد.^۱

مینورسکی در جریان انقلاب ۱۹۱۷، روسیه را ترک کرد و از سال ۱۹۲۳ به
تدریس زبان فارسی در مدرسه زبان‌های شرقی پاریس پرداخت. پس از آن، از

۱. مینورسکی کتابی به نام تاریخ تبریز نوشت. این کتاب توسط عبدالعلی کارنگ ترجمه
و توسط کتابفروشی تهران، چاپخانه شفق چاپ شد و سال ۱۳۳۷ انتشار یافت.

سال ۱۹۳۲ به تدریس زبان و ادبیات فارسی و تاریخ ایران در مدرسه زبان‌های شرقی لندن مشغول به کار شد.

وی سال ۱۹۳۷ در دانشگاه لندن زبان فارسی تدریس می‌کرد. او سال ۱۹۴۴ بازنشسته شد و از آن پس، در کمبریج زندگی کرد. مینورسکی در ۲۵ مارس ۱۹۶۶ درگذشت.

این نویسنده، کتاب‌ها، رساله‌ها و مقاله‌های زیادی به زبان روسی، فرانسوی، انگلیسی، فارسی و عربی نوشته است که در بخش پایانی کتاب به‌طور مفصل آمده است.

عمده آثار، دست‌نوشته‌ها، اسناد، مدارک علمی و عکس‌های مینورسکی را همسرش، تانیا مینورسکی به انستیتوی نسخ خطی آکادمی علوم روسیه در شهر سن‌پترزبورگ هدیه کرد که از این مدارک در آنجا به‌نحو شایسته‌ای نگهداری می‌شود. محتوای آرشیوهای مذکور در هفت بخش دسته‌بندی شده است:

- فعالیت‌های علمی و تحقیقاتی
- اسناد و مدارک شخصی و خانوادگی
- مکاتبات مینورسکی (صدها نامه از بسیاری از شرق‌شناسان و ایران‌شناسان سراسر دنیا و نویسندگان ایرانی همانند، علامه قزوینی، محمدعلی فروغی، محمدعلی جمال‌زاده، صادق هدایت، ایرج افشار، منوچهرستوده، مجتبی مینوی، بدیع‌الزمان فروزانفر، علی‌اصغر حکمت، علی‌اکبر سیاسی، حاج علی رزم‌آرا، امان‌الله جهانبانی و...)
- آثار علمی و تحقیقاتی سایر پژوهشگران
- عکس‌ها
- مجموعه‌ی از اسناد
- مقالات روزنامه‌ها و مجلات

آثار مینورسکی در حوزه کردشناسی

به زبان روسی

۱. اطلاعاتی که مینورسکی مسئول کنسولگری تبریز در زمان سفرش به مراغه و منطقه رودخانه جاگات (جغتو) تنهو در ابتدای (آب) سال ۱۹۰۶ جمع‌آوری کرده (اخبار فرماندهی منطقه نظامی قفقاز، ۱۹۰۷، جلد دوم، شماره ۲۰، ص ۳۳-۵۵)
۲. گزارشی درباره سفر مینورسکی مسئول کنسولگری در آذربایجان به منطقه ماکودر تشرین یکم سال ۱۹۰۵ «اسناد برای تحقیق درباره شرق»، ۱۹۰۹، چاپ اول، ص ۶۳۱ همراه نقشه.
۳. اهل حق یا (علی‌اللهی‌ها) مقدمه، نوشته، ترجمه، مسکو ۱۹۱۱.
۴. اطلاعاتی چند درباره ساکنین بعضی از مناطق مرزی فارس (ایران) و ترکیه «اسناد برای تحقیق شرق»، ۱۹۱۵، چاپ دوم، ص ۴۳۲-۴۸۰.
۵. کرد تحقیق و بررسی، پطروگراد، ۱۹۱۵، کتاب حاضر
۶. سفر نمایندگان روس و انگلیس جنابان مینورسکی و سیپلی در ۸ حزیران، ۱۶ ایلول ۱۹۱۱، به مناطق ایران که ترکیه آن را اشغال کرده بود. «اسناد برای تحقیق شرق» ۱۹۱۵، چاپ دوم، ص ۱-۱۳۲ به ضمیمه نقشه.
۷. مرز ترک و ایران، که مینورسکی فرستاده امپراطور روسیه در سال ۱۹۱۴ تعیین کرده است. «اسناد برای تحقیق شرق» ۱۹۱۵، چاپ دوم، ص ۲۱۹-۴۳۲ به ضمیمه ۶ نقشه و ۱۲ عکس.
۸. تعیین مرز ترک و فارس (ایران) اخبار مجمع جغرافیایی امپراطوری روسیه ۱۹۱۶، جلد ۵۵، چاپ پنجم، ص ۳۵۱-۳۹۲ به ضمیمه ۹ نقشه و ۳ جدول و یک عکس.
۹. قدمت ماکو، تحقیق یک جهانگرد، پطروگراد ۱۹۱۶، ص ۲۹ به ضمیمه ۸ نقشه.
۱۰. کیله‌شین و کهن‌ترین اتر تاریخی در نزدیکی دریاچه وان^۱ چاپ بخش شرق، مجمع میراث امپراطوری روسیه، ۱۹۱۶، جلد ۲۴، ص ۱۴۵-۱۹۲ به زبان انگلیسی.
۱۱. مسئله موصل مرکز توجه مسائل جهانی، وابسته به مرکز اسناد امریکا در پاریس، ۱۵ نیسان ۱۹۲۶، شماره ۹، ص ۴۴۱ به ضمیمه نقشه.
۱۲. تحقیق و بررسی درباره الفبای کردی لاتین مجله انجمن سلطنتی آسیایی، تموز

۱. کیله‌شین کوهستان مرزی بین ایران و عراق در منطقه اشنویه است، چون در بالای کوه مشرف به اشنویه قرار داشت. (مترجم فارسی)

- ۱۹۳۳، بخش سی‌ام، ص ۶۴۳-۶۵۰.
۱۳. گزارشی درباره کتاب (آ. م. هاملتون) سفری در کردستان، لندن، ۱۹۳۷، چاپ اول منتشر شده از سوی مدرسه شرق و تحقیقات افریقایی ۱۹۳۷، جلد نهم، شماره اول.
۱۴. گزارشی درباره کتاب (تی. ر. لیچ، حقوق، جامعه‌شناسی و اقتصاد رواندوز کرد)، لندن، ۱۹۴۰، مجله جغرافیا، شماره نisan ۱۹۴۱.
۱۵. گوران منتشر شده از سوی مدرسه شرق و تحقیقات افریقایی، ۱۹۴۳، جلد یازدهم، بخش یکم، ص ۷۵-۱۰۳، دکتر ناجی عباس این مقاله را به کردی ترجمه کرده، مراجعه شود به مجله گلاویژ، شماره ۹۵، بغداد، ۱۹۴۲.
۱۶. عشایر غرب ایران، مجله آموزگاری انترپولوزی شاهانه، ۱۶۴۵، جلد ۷۷، بخش اول و دوم، ص ۸۰۷۳.
۱۷. گزارشی درباره کتاب آ. سافراستیان، کردها و کردستان، لندن، ۱۹۴۸، مرکز اسناد شرق، لایدن، ۱۹۵۰، شماره دوم، ص ۵۰-۵۱.
۱۸. تحقیق و بررسی تاریخ قفقاز، لندن ۱۹۵۳، ص ۹-۲۱-۳۲-۳۷-۱۱۳-۱۱۶-۱۲۴-۱۴۷.
۱۹. نام محل‌ها در کردستان مکریان به زبان مغولی منتشر شده مدرسه شرق و تحقیقات افریقایی، ۱۹۵۷، جلد نوزدهم، شماره اول.

به زبان فارسی

۲۰. تحقیق درباره اهل حق مجله جهان اسلام، ۱۹۲۰، جلد ۲۵-۲۶، ص ۱۹-۹۷.
۲۱. تحقیق درباره اهل حق مجله تاریخ و آیین، ۱۹۲۸، جلد ۴۵، شماره اول، ص ۹۰-۱۵۰.
۲۲. یک کتاب گردی مجله تحقیقات اسلامی، ۱۹۳۰، جلد چهارم، بخش یکم، ص ۱۵۷-۱۶۰.
۲۳. فرمانروایی دیلمی‌ها منتشر شده توسط جامعه تحقیق ایرانی و فارسی پاریس، ۱۹۳۳، شماره سی‌ام، ص ۲۶.
۲۴. درباره روابط ترکیه و ایتالیا در قرن پانزدهم منتشر شده توسط جامعه تحقیقات ایرانی و فارسی، پاریس، ۱۹۳۳، شماره هشتم، ص ۲۳.
۲۵. نژاد کرد در یک کتاب گزارش‌های کنگره بیستم شرق‌شناسی جهانی در سال

۱۹۳۸ بروکسل، ۱۹۴۰، ص ۱۴۳-۱۵۲.

۲۶. متن نوشته کردی کهن منتشر شده منطقه کردشناسی، پاریس، ۱۹۵۰، شماره دهم، ص ۸-۱۰.

چند مقاله در دایره علوم اسلامی

۲۷. کرد. کردستان، جلد دوم، چاپ فرانسه، ص ۱۱۹۶-۱۲۲۲، چاپ انگلیس، ص ۱۱۳۰-۱۱۵۵، چاپ آلمان، ص ۱۲۱۲-۱۲۴۰.

۲۸. لک، جلد سوم، چاپ فرانسه، ص ۱۱-۱۲، چاپ انگلیس، ص ۱۰-۱۱، چاپ آلمان، ص ۱۱-۱۲.

۲۹. لر، لریزرگ ولر کوچک، چاپ فرانسه، ص ۴۳-۵۱، چاپ انگلیس، ص ۴۱-۵۰، چاپ آلمان، ص ۴۵-۵۴.